

ŠE POMNITE, TOVARIŠI?

Živimo v težkih časih, zato mislimo, da nam bodo bralci hvaležni, če jim ponudimo malo branja za razvedrilo. Pobrskali smo po tisku izpred desetih, dvajsetih let in izpisali nekaj citatov, ki govorijo o tem, kako so nekateri ugledni politiki sedanjega časa govorili in pisali tedaj, ko še niso bili gospodje. Nekatera mesta v navedenem besedilu so podčrtana; to je naše delo. S tem nismo hoteli žaliti avtorjev besedila, pač pa poudariti to, kar se nam z današnjega zornega kota zdi še posebej humorно ali groteskno.

DIMITRIJ RUPEL: KOMUNISTI V KULTURI IN DRUŽBENA KRITIKA

»Kot komunist pristajam na program, kot kulturnik pa sem v eksistencialni stiski, v krizi aktivizma, v gibanju zoper redukcionizem, v strukturalistični aktivnosti. Potemtakem sem homo duplex in **se gibljem istočasno po dveh tirih. Ko sedim na nekem sestanku kot komunist, se vedem drugače, kot bi se vedel na sestanku s kolegi iz redakcije ali po predavanju na fakulteti. Toda na program pristajam**, sodim, da je treba modificirati družbo, popravljati odnose med ljudmi, osvoboditi delo in se vrniti k očlovečenemu človeku, ki spreminja sebe, ko spreminja svet po poti totalnega delovanja.« (Tribuna, št. 9, 1967/68).

DIMITRIJ RUPEL: PISMO ZVEZI KOMUNISTOV (JUGOSLAVIJE) SLOVENIJE

»**Zdaj vem, da jo ljubim. Revolucijo!** Toda to so oči angelov, ki nadzorujejo. Prevzeti nase, zreti pred obličjem, spomniti se zavez. Car gverilov me opazuje. Rumeni bič!

Dajem se ti, Partija, dajem se akciji in reakciji, moje belo telo, ki hujša, vzemite! Nove čase na dan, stare na stran!

.....

Ljubim Partijo, blesk in zvočnost njenega mimohoda. Zastave in zvoneča orodja, množice... Edina partija, ki v njej še kipi proletariat. Divja Srbija, patetična Hrvatska, poetična Bosna! Partija nas veže. Minareti kot rakete, Dalmacija z napisi MARX, Srbija s študentovsko revolucijo. **Partija, pustila si se prehiteti, vendar zaupam neomajno, da je zdaj tvoj korak. Zadolžite me... zadolžite pesnike in pisatelje, scenariste in dramatike.** Naj zavre od trpljenja in volje po življenju!« (Problemi, september 1970).

MILAN KUČAN: VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE STA VPRAŠANJI PERSPEKTIVE NAŠEGA SOCIALIZMA

»Nesprejemljiva za nas je teza, po kateri bi šola, ki ji je eden najvišjih smotrov vzgojni in idejni pluralizem, najbolj uspešno oblikovala kritično in socialistično usmerjene ljudi. (...) Naša šola temelji na **marksističnem znanstvenem pogledu na svet. Kot je ateistična znanost, je ateistična tudi šola.** (...) Zato je razumljiva naša zahteva, da ne more učiti in vzgajati mladine učitelj, ki ne more ali ni pripravljen uresničevati družbenih smotrov naše šole. Pripricani smo, da je takih učiteljev pri nas malo, čeprav so nam konflikti v Šentvidu, Trbovljah in drugod pokazali, da so in da so jih določene sile celo zavestno usmerile na šole.» (Komunist, 24/11-1972).

MILAN KUČAN: SOCIALISTIČNA ŠOLA URESNIČUJE MARKSISTIČNI POGLED NA SVET

»Ker pa ima vsak poklic tudi svoje zahteve, je del poklicne obveznosti učiteljev ne samo konkretno delo, temveč tudi angažiranje za uresničevanje družbeno vzgojnih smotrov. Kdor pa tega ne more in ni pripravljen uresničevati, pomeni, da **nestrokovno profesionalno dela in slabo opravlja svoj poklic.** To velja še posebej za učitelja, ki ima velik vpliv na učenca, dijaka ali študenta, pri čemer je dvojna morala resničen ne le osebni, temveč tudi družbeni problem. **To pa spet pomeni, da bodo morali iz šole tisti ljudje, ki svojih osebnih ciljev ne morejo usklajevati z družbenimi, pri čemer pa seveda ne gre predvsem in samo za religiozne učitelje.** Gre namreč za širšo diferenciacijo, pri kateri ključni problemi niso religiozni, o čemer smo podrobneje govorili že na 30. seji CK. (...)

V prosvetnih kolektivih pa morajo biti ljudje, ki (kakor stalno poudarjamo) sprejemajo socialistično usmeritev in so se zanjo tudi pripravljeni bojevati. To pa so hkrati tudi ljudje, ki imajo temeljne kriterije za sprejem v ZK. (...) **Učitelj je namreč vojak revolucije in zato mora biti pripravljen za svoje poslanstvo...**» (Komunist, 9/3-1973)

MILAN PINTAR: V polemiki »Ljubi bog - za rekreacijo« (Članek s tem naslovom je bil objavljen v Tribuni, 20/10-1965. V njem je DGP poročal o sledečem »neljubem« dogodku: »Dva osma in dva sedma razreda osnovne šole v Železnikih (več kot 100 učencev) sta imela športni dan. Skupaj s štirimi učitelji so se učenci odpravili na Sv. Lenart, kjer so pred kratkim zgradili cerkev. Med ogledom je učitelj telesne vzgoje, vodja športnega dne, začel igrati na orgle, župnik se je znašel in kmalu je cerkev odmevala od pobožnega petja. Zapustili sta jo le dve učiteljici in okoli deset otrok, ostalih 100 pa je na glas izražalo nezaupnico našemu pedagoškemu delu. - To se mi zdi svetohlinsko in dvolično. Čas je, da si ponovno izprašamo vest. Taka dvojna morala vsekakor ni na mestu. Če smo religiji odkrito zaprli glavna vrata šol, ji zdaj ne odpirajmo stranskih«. Na članek so poslali pojasnilo napadeni učitelji, tem pa je v

»Pripisu« v imenu uredništva odgovoril Milan Pintar.)

(...) »Nikakor nočemo razvrednotiti vašega dela in vaših naporov, zato vam z vso poštenostjo zastavljamo vprašanje: slovenski pedagogi, ali smo storili dovolj, da bi zaježili **veletoke religije in mysticizma, ki prodira v naše šole?** (...) Vsi predmeti, kjer naj bi se predvsem formiral svetovni nazor naše mladine, so kljub nekateremu poskusu zevajoče vrzeli našega vzgojnega sistema. Menda »ni kadrov«; pa jih tudi ne vzgajamo, zato se stanje obnavlja! - Problem dvojne (ali ne vem katere) morale postaja klasičen problem našega šolstva. (...) Te besede so morda preostre in bodo neljubo prizadele precejšnje število tistih, ki se z vsem srcem borijo za kvaliteten pouk, za **znanstveni svetovni nazor** svojih učencev in dijakov. Toda naslovljeni niso njim, temveč tistim, ki od vseh teh pedagoških in **človeških principov** odstopajo v imenu neke svoje **privatne morale, nekega svojega privatnega prepričanja ali svojega osebnega premirja s cerkvijo**, v imenu pristajanja na status quo. Kritika teh pa je pohvala prvih. - Vendar ni naloga Tribune in njenih sodelavcev, da bistrijo te kalne vode. **Verjetno obstajajo forumi, ki so ne samo pristojni, temveč dolžni in pred širšo javnostjo odgovorni, da tem stvarjem poiščejo globlje korenine. Kar na tem mestu apeliramo na zavod za pedagoško delo v Kranju, da sestavi komisijo, ki naj rigorozno in v imenu splošne družbene koristi razišče omenjeni primer.** Prav tako se obračamo na zavod za napredek šolstva in na Prosветnega delavca: Problemi, ki so odprti v obliki osti, zaslužijo mnogo več pozornosti in temeljitega dela, zato predlagamo, da se (predvsem) vprašanje kvalitete pouka in dvojne morale prenese na strani Prosветnega delavca. Upamo, da diskusija ne bo zamrla zaradi zakulisnega delovanja, temveč da se bo zastavila z vso ostrino. Verjetno bo vmes tudi precej pranja umazanega perila, toda vprašujemo se, ali ni pametneje pošteno in javno oprati naše lastno, umazano perilo, kakor pa da vzgajamo v njem nove generacije, tako da nazadnje niti ne bodo čutile njegovega smradu in umazanije.» (Tribuna, 10/11-1965).

MIRAN POTRČ: SINDIKATI V BOJU ZA STABILIZACIJO (Iz pogovora, objavljenega v Komunistu 27/2-1981. Miran Potrč je bil tedaj predsednik sveta Zveze sindikatov Jugoslavije).

»Pri izvajanju politike gospodarske stabilizacije smo bili doslej najdoslednejši v politiki delitve. Posledica takšne delitve je tudi znižanje realnih osebnih dohodkov v letu 1980 za 8 odstotkov. (...)

Sindikati v vseh republikah in pokrajinah so se lotili najtežje naloge, tj., da bi z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi glede delitve dohodka in čistega dohodka dosegli zmanjšanje realnih osebnih dohodkov.» (Opomba uredništva: Ne, ne gre za pomoto! Sindikat je pod Potrčevim vodstvom varoval pravice delavcev tako, da se je boril za realno zmanjšanje njihovih plač. Iz objavljenega pogovora je vidno, da je bila delavcem v zameno obljubljena

stabilizacija cen, te pa so pričele naglo naraščati in z njimi tudi nezadovoljstvo delavcev. O delovni učinkovitosti sindikalne organizacije pa v tem pogovoru beremo: »Tudi v organih zveze sindikatov je še preveč stališč in sklepov, ki pogosto ne pridejo do delavcev, tako da delavci zanje niti ne vedo. Manjka tudi dovolj konkretnih akcij, ki bi lahko delavce neposredno motivirale. (...) Gotovo tudi sami nismo dovolj odločni, **nismo** zmeraj **sposobni in pripravljeni** pravočasno reagirati na pojave v posameznih organizacijah združenega dela ali v družbi, ki jih delavci ocenjujejo kot neustrezne njihovim resničnim in dolgoročnim interesom. Skupno moramo oceniti, koliko smo uspeli **pri izvajanju stališč zveze komunistov**, da naj komunisti ne delujejo samo na sestankih partijskih organizacij, ampak da naj bodo neposredno aktivni med delavci, v organizacijah sindikatov.« Miran Potrč je torej skrbel predvsem za realizacijo smernic ZK, delal kariero, delavci pa... No, ti po zaslugi takšne politike danes ostajajo na cesti, prejemajo sramotno nizke plače itd., medtem ko se gospod Potrč manekensko sprehaja po skupščini, ironizira politične nasprotnike in s svojo šarmantnostjo osvaja volilce... In ne bomo se čudili, če ga bodo volili prav delavci!)